

NACZELNA RADA ADWOKACKA

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 00, 22 505 25 01, fax 22 505 25 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

UCHWAŁA NR 623/2025 Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 20 marca 2025 r.

w sprawie złożenia w interesie publicznym petycji dotyczącej zmiany art. 87 kodeksu postępowania karnego

Na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze i art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, *działając w interesie publicznym, w tym w interesie wymiaru sprawiedliwości, mając na względzie troskę o jego prawidłowe funkcjonowanie oraz podnoszenie standardu ochrony praw i wolności obywatelskich oraz prawa do rzetelnego postępowania karnego*, Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej uchwala, co następuje:

1. Wystąpić do Prezydenta RP, Sejmu RP, Senatu RP i Rady Ministrów z petycją w interesie publicznym w sprawie podjęcia działań zmierzających do skorzystania przez w/w podmioty z inicjatywy ustawodawczej mającej na celu zmianę przepisów prawa, tj. art. 87 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego poprzez nadanie § 2 tego przepisu brzmienia o treści: „§ 2. Osoba niebędąca stroną może ustanowić pełnomocnika. Niestawiennictwo pełnomocnika na terminie czynności procesowej nie stanowi przeszkody w jej przeprowadzeniu.” oraz uchylenie § 3, w oparciu o projekt ustawy wraz z uzasadnieniem stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
2. Wyrazić zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych podmiotu wnoszącego petycję.
3. Upoważnić adw. Przemysława Rosatego do reprezentowania Naczelnej Rady Adwokackiej w pracach nad petycją przed podmiotami wskazanymi w pkt 1 uchwały, w tym do złożenia petycji.

Uchwała wchodzi w życie z chwilą podjęcia.

Elektronicznie podpisany
przez PRZEMYSŁAW ROSATI
Data: 2025.03.20 12:07:42
+01'00'

NACZELNA RADA ADWOKACKA

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 00, 22 505 25 01, fax 22 505 25 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Warszawa, 20 marca 2025 r.

NRA.11.1.2025

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Kancelaria Prezydenta RP

ul. Wiejska 10

00-902 Warszawa

Podmiot wnoszący petycję:

Naczelna Rada Adwokacka

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa

Osoba reprezentująca:

adw. Przemysław Rosati

PETYCJA

**w sprawie złożenia w interesie publicznym petycji
dotyczącej zmiany kodeksu postępowania karnego**

Na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze i art. 2 ustawy z dnia z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, działając w interesie publicznym, w tym w interesie wymiaru sprawiedliwości, mając na względzie troskę o jego prawidłowe funkcjonowanie, Naczelna Rada Adwokacka składa petycję do Prezydenta RP, w interesie publicznym, w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej mającej na celu zmianę przepisów prawa, tj. zmiany:

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w art. 87:

1) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Osoba niebędąca stroną może ustanowić pełnomocnika. Niestawiennictwo pełnomocnika na terminie czynności procesowej nie stanowi przeszkody w jej przeprowadzeniu”.

2) uchyla się § 3.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

w oparciu o projekt ustawy wraz z uzasadnieniem stanowiący załącznik do niniejszego pisma.

Elektronicznie podpisany
przez PRZEMYSŁAW ROSATI
Data: 2025.03.20 12:54:32
+01'00'

Załączniki:

1. Uchwała nr 623/2025 Prezydium NRA z 20 marca 2025 roku.
2. Projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego wraz z uzasadnieniem.

USTAWA

z dnia 2025 r.

o zmianie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w art. 87:

1) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Osoba niebędąca stroną może ustanowić pełnomocnika. Niestawiennictwo pełnomocnika na terminie czynności procesowej nie stanowi przeszkody w jej przeprowadzeniu.”

2) uchyla się § 3.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

I. WSTĘP

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami osoba niebędąca stroną może ustanowić pełnomocnika, jeżeli wymagają tego jej interesy w toczącym się postępowaniu. Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może odmówić dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika, o którym mowa, jeżeli uzna, że nie wymaga tego obrona interesów osoby niebędącej stroną.

Aktualnie osoba, która nie jest stroną, aby mogła skutecznie ustanowić pełnomocnika, musi wykazać, że wymaga tego jej interes w toczącym się postępowaniu. Określenie użyte w tym przepisie jest mało precyzyjne. W konsekwencji powoduje kłopoty natury interpretacyjnej i może być w praktyce, w ramach dyskrecjonalnej władzy organu procesowego, interpretowane wielorako, także *contra civem*. Innymi słowy wbrew interesom obywateli. Ocena istnienia niniejszego interesu co należy podkreślić należy w postępowaniu przygotowawczym do prokuratora, w stadium postępowania jurysdykcyjnego do sądu. Jednocześnie przepisy nie zapewniają efektywnej kontroli sądowej w przypadku odmówienia dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika. Takie ukształtowanie przepisu powoduje, że to *de facto* organ procesowy podejmuje decyzję czy osoba niebędąca stroną może korzystać z pomocy prawnej. Ta ostatnia zasadnie ujmowana jest jako prawo podmiotowe i wchodzi w grę praw podstawowych. Zgodnie z art. 47 Karty Praw podstawowych Unii Europejskiej każdy ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela. Zwrócić należy uwagę, że Karta wprost wskazuje na możliwość skorzystania przez każdego także z pomocy przedstawiciela, czyli pełnomocnika i jednocześnie nie wprowadza w realizacji tego prawa warunków, jak też nie zastrzega po stronie władzy publicznej możliwości limitowania tego prawa, w tym poprzez prawo podjęcia decyzji przez organ państwa w zastępstwie uprawnionego.

Przedłożony projekt ma na celu wprowadzenie przepisów pozwalających na efektywne korzystanie z prawa do pomocy prawnej przez osobę niebędącą stroną, czyli przez np. świadka, a także przez osobę udzielającą poręczenia majątkowego, jak też pokrzywdzonego, który w postępowaniu sądowym nie występuje jako strona. Aby przeciwdziałać instrumentalnemu wykorzystywaniu uprawnienia przez uprawnionego do tego prawa jednocześnie ustanawia się

zasadę, że niestawiennictwo pełnomocnika na terminie czynności procesowej nie stanowi przeszkody w jej przeprowadzeniu. Takie ukształtowanie przepisu zabezpiecza prawidłowy tok postępowania, w tym możliwość nieskrępowanego przeprowadzenia danej czynności procesowej, zapobiegając wykorzystywaniu tego praw do odraczania czynności lub czynienia ich wadliwymi lub nieskutecznymi.

II. OBECNY STAN PRAWNY I POTRZEBA ZMIAN

W obecnym stanie prawnym osoba niebędąca stroną może ustanowić pełnomocnika, jeżeli wymagają tego jej interesy w toczącym się postępowaniu. Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może odmówić dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika, o którym mowa, jeżeli uzna, że nie wymaga tego obrona interesów osoby niebędącej stroną. Nie jest możliwe w aktualnym stanie prawnym nieskrępowane korzystanie z tego prawa, a jego efektywne wykorzystanie pozostawione jest dyskrecjonalnej i niestety arbitralnej decyzji organu procesowego, bez zapewnienia efektywnej kontroli sądowej, jeżeli dochodzi do odmowy dopuszczenia pełnomocnika do udziału w postępowaniu.

Aktualnie art. 87 § 3 k.p.k. dodatkowo narusza postanowienia nadal nieimplementowanej przez Polskę dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (w tym art. 2 ust. 3) oraz uzupełniającej ją dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (w tym art. 2 ust. 2 i 3), w zakresie, w jakim normy prawne zawarte w tych aktach mają zastosowanie do osoby, która jako świadek nie była na początkowym etapie postępowania podejrzanym lub oskarżonym, ale następnie status takiej osoby uległ zmianie np. w toku postępowania (na dalszym jego etapie) lub w czasie przesłuchania przez policję lub inny organ ścigania, co tym samym aktualizuje ochronę przewidzianą w art. 41 i 42 ust. 2 Konstytucji RP.

III. OMÓWIENIE PROJEKTOWANEJ REGULACJI

Cel projektu ma zostać osiągnięty poprzez wprowadzenie jako zasady, bez wyjątków i warunków, prawa osoby niebędąca stroną do ustanowienia pełnomocnika, przy jednoczesnym zastrzeżeniu, że niestawiennictwo pełnomocnika na terminie czynności procesowej nie stanowi przeszkody w jej przeprowadzeniu. Projekt przewiduje, że ani prokurator, ani sąd nie będą uprawnieni do ingerowania w decyzję o ustanowieniu pełnomocnika, co usunie element arbitralności, uznaniowości i nieostrości interpretacyjnej.

Takie ukształtowanie przepisu zapewni jego zgodność z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, a nadto doprowadzi do implementacji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (art. 2 ust. 3) oraz uzupełniającej ją dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (art. 2 ust. 2 i 3), w zakresie, w jakim normy prawne zawarte w tych aktach mają zastosowanie do osoby, która jako świadek nie była na początkowym etapie postępowania podejrzanym lub oskarżonym.

Nadto dodać należy, że zmiana przepisu w kierunku wskazanym w projekcie przyczyni się do podniesienia standardu rzetelnego procesu karnego, który wywodzony jest z art. 2 Konstytucji RP.

Zgodnie z art. 2 projektu ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

IV. OMÓWIENIE SKUTKÓW PROJEKTU I OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI Z PRAWEM UNII EUROPEJSKIEJ

Wejście w życie proponowanej ustawy nie będzie wymagało wydania aktów wykonawczych.

Przyjęcie projektowanej ustawy będzie miało pozytywne skutki społeczne. Przede wszystkim wzmacniając standard rzetelnego procesu karnego, prawo do obrony, a nadto prawo do pomocy prawnej.

Projekt ustawy nie pociąga za sobą skutków finansowych – nie powoduje obciążenia budżetu państwa ani budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej i implementuje przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (art. 2 ust. 3) oraz uzupełniającej ją dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (art. 2 ust. 2 i 3), w zakresie, w jakim normy prawne zawarte w tych aktach mają zastosowanie do osoby, która jako świadek nie była na początkowym etapie postępowania podejrzanym lub oskarżonym.

W tym kontekście interwencja ustawodawcy i korekta istniejących obecnie rozwiązań legislacyjnych jest uzasadniona i potrzebna.